

Warszawa, 25/04/2006r.

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Obywatelskich

Dr Janusz KOCHANOWSKI

RPO-525942-IX-902-BZa

00-090 Warszawa Tel. centr. 551 77 00
Al. Solidarności 77 Fax 827 64 53

Pan
Radosław SIKORSKI

Minister Obrony Narodowej

Wielce Szanowny Panie Ministrze

Uprzejmie informuję, że w dniach 20 - 21 marca 2006 r. pracownicy mojego Biura przeprowadzili kontrolę przestrzegania praw i wolności obywatelskich w następujących jednostkach Sił Powietrznych (SP):

- 6. i 7. eskadrze lotnictwa taktycznego w Powidzu;
- 3. eskadrze lotnictwa taktycznego w Poznaniu;
- 31. Bazie Lotniczej w Poznaniu;
- 33. Bazie Lotniczej w Powidzu.

Do najistotniejszych problemów zgłaszanych przez żołnierzy zaliczyć należy:

1. Brak gwarancji co do pewności ciągłości służby wojskowej, spowodowanej wprowadzeniem w życie nowej ustawy o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych (Dz. U. Nr 179, poz. 1750 ze zm. - zwaną dalej „ustawą”). Krytykowane są głównie przepisy dotyczące przebiegu zawodowej służby wojskowej, a w szczególności zbyt duża ilość stanowisk służbowych (główne, pośrednie, szczególne i zabezpieczające), na które mogą być wyznaczani żołnierze zawodowi oraz kadencyjność pełnienia służby. Przepisy te nie stwarzają - zdaniem kadry, pozytywnych przesłanek do pełnienia służby, bowiem ich stosowanie rodzi niepewność i obawy co do „ułożenia” sobie planów na całe życie - nie tylko osobistych, ale przede wszystkim rodzinnych. Stanowi to, w ocenie kadry - naruszenie konstytucyjnego prawa do ochrony i opieki rodziny (art. 18 Konstytucji RP). Godzi się podnieść fakt, iż uposażenie żołnierza zawodowego jest najczęściej jedynym źródłem utrzymania rodzin wojskowych. Ponadto taki stan prawny jest nieadekwatny do przepisu art. 3 ust. 3 „ustawy”, który stanowi m. in., że cyt.: „Państwo zapewnia żołnierzom zawodowym godne warunki życia, umożliwiające oddanie się służbie i rekompensowanie trudu żołnierskiej służby”;

- kadra postuluje zmniejszenie różnorodności stanowisk służbowych i ustanowienie dwóch grup: zasadniczych i pozostałych, tzn. stanowisk „dowódczych” (najbardziej odpowiedzialnych) i stanowisk, na których pełnienie służby zapewnia funkcjonowanie jednostek wojskowych i całych Sił Zbrojnych;

- pełnienie zawodowej służby wojskowej przez czas określony kadencjami (okres kadencji od roku do trzech lat) jest - zdaniem kadry, brakiem możliwości perspektyw rozwoju na przyszłość. Może także zaprzepaścić trud i wysiłek włożony w szkolenie oficerskie i wynikający z tego brak gospodarności, a w przypadku pilotów - może skutkować możliwością pozbywania się najwyższej klasy specjalistów, których wyszkolenie i uzyskanie kwalifikacji lotniczych pochłania ogromne nakłady finansowe. Ponadto, w świetle obowiązujących przepisów „ustawy”, uzyskanie w okresowej opinii służbowej (na sześć miesięcy przed dniem upływu kadencji) ogólnej oceny dostatecznej może być podstawą do zwolnienia ze służby. Ocena dostateczna w rozumieniu kadry i w pojęciu obiegowym jest oceną pozytywną a system ocenny, niejednokrotnie subiektywny, stwarza możliwość do zwalniania ze służby wartościowych żołnierzy zawodowych. Dodatkowo należy wspomnieć, że do ocenienia żołnierzy zawodowych brane jest także pod uwagę wykonywanie zadań niewyszczególnionych w opisie poszczególnych stanowisk. Sytuacja taka jest zjawiskiem coraz częściej spotykanym w zawodowej służbie wojskowej;

- zgodnie z art. 47 „ustawy” do jednostek można skierować żołnierzy do wykonywania zadań służbowych poza jednostką na czas nie dłuższy niż trzy miesiące w ciągu roku kalendarzowego i wówczas żołnierz zawodowy pozostaje na stanowisku służbowym w dotychczasowej jednostce. Wyżej określona cezura czasowa powoduje jednak ograniczenia zarówno dla dowódców, jak i dla żołnierzy, bowiem nie wszystkie zadania, do wykonywania których są kierowani żołnierze zawodowi mieszczą się w nakazanym przedziale czasowym, np. kursy językowe, szkolenia specjalistyczne i inne. W takich przypadkach żołnierz zostaje „zdjęty” z etatu jednostki i nie jest pewnym czy do niej powróci, ponieważ na zwolnione stanowisko wyznaczony zostaje inny żołnierz. Rodzi to obawę o przyszłość i niechęć do podnoszenia kwalifikacji. Żołnierze postulują aby ten - ich zdaniem, niezyciowy przepis wyprowadzić z obiegu prawnego lub wprowadzić przepis umożliwiający im powrót na zajmowane dotychczas stanowisko.

Zapowiadane zmiany do ustawy są oczekiwane przez żołnierzy zawodowych z dużą nadzieją ale i niepokojem. Stan taki z pewnością ujemnie wpływa na jakość pełnienia służby - koniecznością zatem jest doprowadzenie do wiadomości żołnierzy planowanych zmian.

2. Czas służby kontrolerów ruchu lotniczego określony został w ustawie z dnia 3 lipca 2002 r. Prawo lotnicze (t.j. Dz. U. Nr 130, poz. 1112 ze zm.) i w rozporządzeniu Ministra Infrastruktury z dnia 13 grudnia 2002 r. w sprawie czasu pracy i wypoczynku członków załóg statków powietrznych oraz kontrolerów ruchu lotniczego (Dz. U. Nr 219, poz. 1841). Zgodnie z unormowaniami zawartymi w tych przepisach czas pracy nie może przekroczyć przeciętnie 40 godzin na tydzień w okresie rozliczeniowym nieprzekraczającym 3 miesięcy. Aby zachować powyższą normę należałoby zweryfikować liczbę etatów tych stanowisk, ponieważ dotychczasowy stan etatowy nie spełnia tych wymogów.

3. Dowódca 3. eskadry lotnictwa taktycznego, na którym spoczywa obowiązek przygotowania jednostki do przyjęcia i sprawnego funkcjonowania zakupionych samolotów bojowych F-16 zgłosił następujące problemy:

a) koniecznym jest niezwłoczne wprowadzenie zmian etatu eskadry, bowiem obowiązujący nie spełnia możliwości wykonania planowanych nowych warunków funkcjonowania jednostki. Szybkie wprowadzenie nowego etatu uspokoiłoby niepewność i poprawiłoby nastroje kadry (wyznaczenie pilotów na nowe stanowiska służbowe) pełniącej służbę w eskadrze. Planowane, już nieodległe przejście z Mig-ów na F-16 wymaga odpowiedniego przygotowania nie tylko samych pilotów, ale całej infrastruktury zabezpieczającej realizację zadań;

b) trudności pilotów w uzyskiwaniu odpowiedniej liczby godzin nalotów (40 godzin w roku), stwierdzając, że kłopoty te powstały z chwilą wyłączenia z eksploatacji Mig-ów (ok. dwa

lata temu) i koniecznością wykonywania lotów na samolotach TS-11 „Iskra”, stacjonujących na lotnisku w Łasku. Taki stan rzeczy powoduje nie tylko utrudnienie w uzyskaniu stosownego dodatku finansowego, ale przede wszystkim powoduje stopniowe (zauważalne) zatracanie nabytych kwalifikacji lotniczych. Dodać tu należy, że z będących w eksploatacji dwóch samolotów TS-11 korzystają nie tylko piloci 3. eskadry;

c) zwrócił także uwagę na system szkolenia w USA (naF-16), na które - zgodnie z poleceniem Dowódcy SP mogą być kierowani piloci, którzy nie przekroczyli wieku 37 lat. Ograniczenie takie powoduje, że najbardziej doświadczeni piloci nie mogą pełnić służby w charakterze pilotów tych samolotów bojowych i jak zapowiedział Dowódca SP - „trzeba ich zwolnić z wojska”. W takiej sytuacji, tylko w tej eskadrze znajduje się 6 pilotów.

4. Inne problemy zauważone (bądź zgłoszone) w trakcie kontroli to:

a) likwidacja dodatku rekompensującego koszty dojazdu z miejsca zamieszkania do miejsca pełnienia służby postrzegana jest przez żołnierzy zawodowych jako kolejne uszczuplenie dochodów. Często koszty te przekraczają kwotę kilkuset złotych, co dla podoficerów (ale nie tylko) stanowi mocno odczuwalne zmniejszenie środków na utrzymanie rodziny. Sytuacja ta jest negatywnie oceniana z uwagi na fakt, iż przydział oddzielnej kwatery stałej odbywa się bez konsultacji z zainteresowanymi - w/g możliwości i uznania Wojskowej Agencji Mieszkaniowej (WAM). Zdaniem rozmówców, działalność WAM ukierunkowana jest na maksymalizację zysków poprzez nieporównywalną w stosunku do zasobów niewojskowych wysokość czynszu i innych świadczeń;

b) ze względu na ograniczenia czasowe pracownicy Biura RPO nie skontrolowali warunków zamieszkania krytycznie ocenianego przez mieszkańców „internatu garnizonowego” w Witkowie. Zdaniem rozmówców, stan techniczny tego obiektu mieszkalnego nie przystaje do współczesnych nawet minimalnych wymogów cywilizacyjnych. Jako ilustrację tego stanu podano, że np. jedna kabina prysznicowa przypada na ok. 20 mieszkańców, co urąga warunkom higienicznym i wymaga szybkiej w tej sprawie interwencji oceniającej przydatność obiektu do eksploatacji.

Przedstawione wyżej problemy noszą znamiona naruszania praw i wolności obywatelskich żołnierzy zawodowych, w związku z czym na podstawie art. 16 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (t.j. Dz. U. z 2001 r. Nr 14, poz. 147) zwracam się z uprzejmą prośbą do Pana Ministra o spowodowanie podjęcia działań mających na celu ich wyeliminowanie, a przede wszystkim spowodowanie przyspieszenia prac legislacyjnych nad projektem zmian do „ustawy”. Będę wdzięczny za poinformowanie o zajęтым stanowisku wobec przedstawionych problemów.

Łączę wyrazy szacunku

/-/ Janusz Kochanowski